

В.О. Веклич
кандидат юридичних наук,
заступник завідувача кафедри
конституційного права, історії
та теорії держави і права,
Навчально-науковий Інститут права
імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної Академії управління персоналом,
член Асоціації випускників Університету «КРОК»

До питання щодо особливостей правового регулювання і правозастосування при взаємодії органів державної влади і громадянського суспільства у боротьбі з корупцією в Україні

У статті розглянуті особливості вітчизняного правового регулювання і правозастосування при взаємодії органів державної влади і громадянського суспільства у боротьбі з корупцією в Україні. Здійснено аналіз існуючого розуміння сутності механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством, визначено його структуру та надано характеристику складових елементів цього механізму. Розглянуто проблеми, які можуть виникати у цій сфері, а також враховано деякі сучасні аспекти боротьби з корупцією в Україні, які відзначаються варіативним характером. Викладено пропозиції щодо опрацювання системи зазначеної взаємодії з урахуванням функціонального і практико-орієнтованого підходів.

Ключові слова: механізм, взаємодія, органи державної влади, громадянське суспільство, правове регулювання, правозастосування, боротьба з корупцією.

В.А. Веклич
кандидат юридических наук,
заместитель заведующего кафедрой
конституционного права, истории
и теории государства и права,
Учебно-научный институт права
имени князя Владимира Великого
Межрегиональной Академии управления персоналом,
член Ассоциации выпускников Университета «КРОК»

К вопросу об особенностях правового регулирования и правоприменения при взаимодействии органов государственной власти и гражданского общества в ходе борьбы с коррупцией в Украине

В статье рассмотрены особенности отечественного правового регулирования и правоприменения при взаимодействии органов государственной власти и гражданского общества в ходе

борьбы с коррупцией в Украине. Осуществлен анализ существующего понимания сущности механизма правового регулирования и правоприменения при взаимодействии институтов государства с гражданским обществом, определена его структура и дана характеристика составляющих элементов этого механизма. Рассмотрены проблемы, которые могут возникать в этой сфере, а также учтены некоторые современные аспекты борьбы с коррупцией в Украине, которые отмечаются вариативным характером. Изложены предложения по обработке системы указанного взаимодействия с учетом функционального и практико-ориентированного подходов.

Ключевые слова: механизм, взаимодействие, органы государственной власти, гражданское общество, правовое регулирование, правоприменение, борьба с коррупцией.

V.O. Veklych

Candidate of sciences (law),

Vice-head of the Department of Constitutional Law,

History and Theory of State and Law

Prince Volodymyr the Great Educational

and Scientific Institute of Law

Interregional Academy of Personnel Management

“KROK” University Alumni Association member

On the Specific Issues of Legal Regulations and Law Application Regarding Governmental Bodies' and Civil Society Interoperability in the View of Corruption Combating in Ukraine

National specific traits of legal regulation and law application regarding public authorities' and civil society interaction corruption combating in Ukraine still require appropriate scientific approach. Yet special analysis was applied in order to gain adequate understanding of the current nature and mechanism of the state institutions' and civil society's interaction legal regulation, to determine its structure and constituent elements' characteristics of such mechanism. Still there were observed some problems that may arise in the outlined field following modern aspects of corruption combating in Ukraine, distinguished with its variable nature. Functional and practical-oriented approaches to the outlined interaction system became theoretical basis for the outlined suggestions.

Key words: *civil society, corruption combating, law enforcement, legal interactions, legal regulation, state authorities, state mechanism.*

Постановка проблеми

Питання організації та функціонування суспільства, визначення засобів і шляхів упорядкування суспільних відносин, визначення прийнятних варіантів взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у запобіганні та боротьбі з корупцією є особливо актуальними для України. Зважаючи на адміністративно-інструментальний характер публічної політики, який завжди проявляється завдяки її зорієнтованості на

результат, ці питання потребують постійної уваги щодо вирішення як у теоретичному, так і практичному сенсі. Хоча існує велика кількість праць, присвячених проблематиці правового регулювання і правозастосування при взаємодії таких соціальних інститутів, як держава і громадянське суспільство, у боротьбі з корупцією, тим не менше на тепер це питання є ще мало дослідженим. Так, досі актуальною залишається проблема дієвої теоретичної моделі, за допомогою якої було б вирішено

суперечності між забюрократизованими діючими у межах владної вертикалі державними інститутами і громадянським суспільством, що функціонує за мережовим принципом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Усебічне наукове обґрунтування моделі адміністративно-правового регулювання і правозастосування при взаємодії органів державної влади і громадянського суспільства у боротьбі з корупцією привертає особливу увагу не лише науковців України як країни, яка здійснює перехід від авторитаризму до демократії, але й науковців західних країн, де ґрунтовно і стало панують традиції громадянського суспільства.

Окремі теоретичні аспекти зазначеної проблематики вивчали такі вітчизняні та іноземні науковці, як: С. Алексєєв, С. Бобровник, А. Венгеров, С. Вітвіцький, О. Зайчук, М. Козюбра, А. Колодій, В. Копейчиков, В. Котюк, Л. Кравченко, В. Кремень, І. Кресіна, Л. Наливайко, В. Нерсисянц, Ю. Оборотов, Н. Оніщенко, О. Петришин, В. Погорілко, П. Рабінович, А. Селіванов, О. Скаун, О. Скрипнюк, О. Тихомиров, В. Ткаченко, Ю. Тодика, М. Цвік, М. Цимбалюк, В. Шаповал, Ю. Шемшученко та інші.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Незважаючи на суттєві наукові напрацювання, залишаються не розкритими та вимагають подальшої науково-теоретичної розробки питання підвищення ролі громадянського суспільства у процесі реалізації публічної політики щодо запобігання корупції в Україні та боротьбі з нею, вдосконалення механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії органів державної влади і громадянського суспільства для подолання цього вкрай небезпечного явища.

Формулювання цілей статті

Метою статті є опрацювання, з урахуванням функціонального підходу, особливостей правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів

держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією в Україні, а розробка базису з напрацювання практично значущих результатів у зазначеній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для досягнення поставленої мети передбачається: здійснити аналіз сутності та визначити структуру механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією в Україні; надати характеристику складових елементів механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у зазначеній сфері.

Одним із основних джерел втілення антикорупційної політики є нормативно-правове забезпечення, змістом якого є сукупність нормативно-правових актів та механізмів (стратегій) їхнього застосування. З теоретичної точки зору немає розбіжностей у тому, що головним елементом правового регулювання є правові (юридичні) засоби, сукупність яких називається механізмом правового регулювання [9, 196]. Своєю чергою «центральною елементом механізму правового регулювання є норми права (правові норми, юридичні норми), які містяться у правових актах різної юридичної сили» [3, с. 72]. Норма може розглядатися як первинний, вихідний структурний елемент системи права (зразок, масштаб, еталон), але такий, що не має ознак системності. Також норма може розглядатися і як регулюючий елемент суспільних відносин у сукупності з іншими нормами.

Тож у контексті нашого дослідження, можемо резюмувати, що «у боротьбі з корупцією найпотужнішою зброєю є верховенство закону, функціонування влади на засадах неухильного дотримання принципів законності та справедливості як підвалин свого існування. Ці принципи є вищими за неправові інтереси будь-якої особи чи групи незалежно від впливу і наявних ресурсів. Закон має розглядатися як непорушний кодекс поведінки, а повага до

нього з боку всіх членів суспільства – як їхній громадський обов'язок» [3, с. 72]. Внаслідок інтегрування норми до системи права відбувається охоплення правом суспільних відносин певної сфери з визначенням загальних правил поведінки особи, яка вступає у ці відносини. Тож, як зазначає Є. Вандін, «забезпечується рівність усіх людей між собою за одних і тих самих умов» [3, с. 72]. Такою є основа розуміння сутності механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією, яке пропонується вченими-теоретиками та вченими у галузі адміністративного права.

Однак таке бачення механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією є логічними продовженням раніше задіяних у суспільстві процесів і механізмів. Дослідники, розглядаючи відповідні процеси, вживають поняття «механізм» у різних словосполученнях. Наприклад, «механізм правового регулювання», «механізм реалізації», «механізм забезпечення реалізації» тощо. При цьому підкреслюється їхня головна риса – кожен механізм відтворює дію права і реалізацію права. При чинності об'єктивного права в суспільстві задіяні всі форми правового впливу (соціальний, інформаційний, психологічний, юридичний). Втілюються заборонні, зобов'язальні та уповноважуючі норми, регулятивна, охоронна функція та юридичні форми реалізації: додержання, виконання, використання і застосування.

У процесі реалізації суб'єктивного права, коли суб'єкт вирішує, чи задіювати механізм реалізації свого права, який включає норми та акти, юридично значущу діяльність суб'єктів і стадії реалізації суб'єктивного права, вагомим значення набуває суб'єктивна воля. Цим зумовлюється потреба у механізмі реалізації суб'єктивних прав. Реалізація норми права не тотожна реалізації суб'єктивних прав, а механізм правового регулювання не тотожний механізмі реалізації суб'єктивних прав. Реалізація суб'єктивного права пе-

редбачає втілення закріплених нормою права соціальних цінностей у практику і включає категорії забезпечення, гарантування та здійснення. Це можливо за умови єдності правових засобів. Цю єдність здатен забезпечити лише загальнодержавний механізм правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією.

Тому зазначений механізм має розглядатися як складовий елемент правового ладу і, як і правовий лад у цілому, за конкретних історичних обставин. Тож «мову про механізм правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією можна вести в будь-якій правовій державі в різні часи і за різних цивілізаційних умов. При цьому слід також враховувати і стан, в якому перебувають воля і свідомість людей, котрі здійснюють державну діяльність» [7, с. 30]. Саме з урахуванням таких рис має здійснюватися історично-правове висвітлення тенденції формування механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією. В контексті цього напрямку ми зможемо достатньо чітко виокремити і основні особливості правового регулювання і правозастосування при взаємодії органів державної влади і громадянського суспільства у боротьбі з корупцією в Україні.

Ці особливості пов'язані з двома основними групами взаємодіючих і взаємозумовлених правових факторів.

Перша група правових факторів – це нормативні акти, спрямовані на правове регулювання боротьби з корупцією. До них належать ті, що видаються вищими органами державної влади України і містять норми загального характеру. Це Конституція України, укази і розпорядження Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, рішення місцевих рад.

До другої групи нормативних актів на-

лежать акти відомчого характеру, а також органів місцевого самоврядування. Їхньою особливістю є більша регламентація діяльності органів державної влади щодо боротьби з корупцією та регламентування відповідної взаємодії з громадськістю у цьому напрямі [2, с.11; 15].

Перший спеціальний Закон України «Про боротьбу з корупцією» діяв 5 років (з 1995-го до 2010-го). До нього майже щороку (а саме 12 разів) вносилися зміни, в основному здійснювалося виокремлення нових суб'єктів корупції [1]. Встановлення переліку таких суб'єктів на той час було особливо актуальним. Але внаслідок того, що цим законом не визначалися ні основні засади запобігання і протидії корупції в публічній та приватній сфері, ні порядок відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних правопорушень збитків, ні механізм поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави, вести мову про повноцінну взаємодію органів держави і громадянського суспільства у боротьбі з корупцією немає сенсу.

Зазначені недоліки було усунуто Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року, який врахував рекомендації, надані Україні європейськими та міжнародними організаціями. Цей закон в першу чергу мав превентивну спрямованість, а репресивні заходи відходили на другий план [1]. Внаслідок його прийняття виникла потреба ремоделювати низку інших законів. Зокрема, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» [11] (який фактично було прийнято разом із основним антикорупційним законом) були внесені зміни до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення. Разом із цим було прийнято 15 підзаконних нормативних актів, які сформуливали базис антикорупційної інфраструктури [1]. Однак із прийняттям вказаного законодавства стан його відповідності європейським інституційним стан-

дартам правового забезпечення боротьби з корупцією був низьким. У звіті ГРЕКО Україні було рекомендовано впровадити і реалізувати суттєві правові заходи щодо боротьби з корупцією (наприклад, розмежувати адміністративну та кримінальну відповідальність за корупційні правопорушення, розробити правові норми щодо управління вилученим майном тощо) [16]. У підсумку низькою лишалася взаємодія органів держави і громадянського суспільства у боротьбі і корупцією.

З 2011-го по 2013 роки за допомогою законів «Про державні закупівлі», «Про доступ до публічної інформації», Національної антикорупційної стратегії на 2011 – 2015 рр., Державної програми про запобігання і протидію корупції на 2011 – 2015 рр. [10] були здійснені перші спроби розширити антикорупційну чинність правових засобів на формальному рівні, а саме на службові зловживання на об'єктах державної власності та у сфері прозорості діяльності публічних органів, і відтак залучити громадянське суспільство до активної взаємодії з органами державної влади у сфері боротьби з корупцією. Однак реальні механізми досягнення задекларованої цими законами мети не розроблялися і не втілювалися. В кінці 2013 року суспільство усвідомило визначальну роль реальної боротьби з корупцією в демократичній державі. Внаслідок соціального тиску на владу, політичної кризи, відмови країни від поліцентричного міжнародного статусу та перехід на цілковитий проєвропейський курс розвитку, а також погіршення рівня життя населення, економічної кризи було прийнято так званий «антикорупційний пакет». Предметом правового забезпечення було визнано сферу протидії корупції з урахуванням минулих недоопрацювань.

На цьому етапі позбавилася взаємодія громадянського суспільства з органами державної влади у боротьбі з корупцією. З прийняттям Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану першочергових заходів з подолання корупції» від 02.07.2014 №647-р., нового спеціального антикорупційного Закону України

«Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII, Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014 – т 2017 роки» від 14.10.2014 № 1699-VII суспільство отримало орієнтири щодо дій влади щодо боротьби з корупцією, які можна проконтролювати. Зокрема: розроблено скоординовану політику, спрямовану на боротьбу з корупцією, створено спеціально уповноважені органи відповідно до стандартів ЄС; поліпшено запобігання корупції у представницьких органах влади та органах виконавчої влади; задекларовано нагальність доброчесності публічної служби; удосконалено запобігання корупції у сфері держаних закупівель; поліпшено запобігання корупції у судовій системі та органах кримінальної юстиції; стимулюється запобігання корупції у приватному секторі; спрощено процедуру доступу до інформації; створено систему правових інструментів, які мають дати можливість виявляти та розслідувати корупційні злочини, конфіскувати майно, яке було предметом злочинної діяльності або набуто внаслідок такої діяльності, притягувати до відповідальності осіб, причетних до вчинення корупційних злочинів; забезпечується нетерпимість до проявів корупції; розробляється оцінка результатів Антикорупційної стратегії.

Влада на підставі цього антикорупційного законодавства почала створювати правові механізми досягнення задекларованої мети у боротьбі з корупцією. Так, на підставі Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» створено спеціалізований державний правоохоронний орган, на який покладено попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, вчинених вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці. Згідно із Законом України «Про прокуратуру» у Генеральній прокуратурі України створено (на правах самостійного структурного підрозділу) Спеціалізовану антикорупційну прокура-

туру, яка покликана здійснювати нагляд за діяльністю Національного антикорупційного бюро.

Незважаючи на те, що Закон України «Про очищення влади» (про люстрацію) не виконує легітимної мети – захист демократичних цінностей та громадянського суспільства в майбутньому, його прийняття стало новою окремою гілкою правового забезпечення антикорупційної політики та залучення громадськості до взаємодії у боротьбі з корупцією. Важливим щодо ефективної взаємодії громадянського суспільства з органами влади у боротьбі з корупцією є і Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів», прийнятий 14 жовтня 2014 року. Цим законом визначено обов'язок приватних підприємств встановлювати інформацію про бенефіціара, регулярно її оновлювати, зберігати та надавати її державному реєстратору. І хоча цей юридичний акт не є досконалим, необхідно зауважити, що практика надання доступу до інформації про кінцевих власників активів в Україні є нововведенням навіть з урахуванням досвіду провідних країн світу.

Так, правове регулювання антикорупційної діяльності в Україні зазнало суттєвого розвитку. Нормативними актами, які віднесено нами до першої групи, закладемо підґрунтя для формування механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії органів державної влади і громадянського суспільства у боротьбі з корупцією. Однак цього недостатньо з практичної точки зору. Така взаємодія повинна відбуватися на всіх ієрархічних рівнях: а) конституційному; б) міжнародно-правовому; в) законодавчому; г) підзаконному; д) відомчому (галузевому); е) локальному [5, с.12]. Тому необхідна політична воля влади.

Для цього необхідно застосувати, як наголошує О. Кресін, «найперспективнішу – консенсусну модель взаємовідносин держави і громадянського суспільства. Її можна досягти тільки тоді, коли обидва суб'єкти будуть сильними. За такого ста-

ну речей держава зможе поділитися частиною своїх функцій з громадянським суспільством, не ослаблюючи себе і не створюючи небезпеки хаосу» [8, с. 19]. На це зорієнтована друга група правових факторів – нормативні акти, які спрямовані на правове регулювання становлення і розвитку вітчизняного громадянського суспільства взагалі, а також щодо його участі і взаємодії з органами держави у боротьбі з корупцією в Україні.

На нормативному рівні визначення громадянського суспільства у контексті боротьби і протидії корупції існує лише як розуміння категорії «громадськість», і закріплене воно лише в ч. 4 ст. 2 Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля від 25 червня 1998 р. [6], ратифікованою Україною відповідним законом від 6 липня 1999 р. [13], та п. 1.2 Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженого Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 18 грудня 2003 р. №168 [12]. Відповідно до цих документів під громадськістю розуміється наявність однієї або кількох фізичних чи юридичних осіб, їх об'єднання, організації, групи, які діють згідно з чинним законодавством України або практикою.

На відміну від зазначених нормативних актів, антикорупційне законодавство не містить ні визначення громадянського суспільства, ні дефініції громадськості. Проте в п. 3 ч. 6 ст. 5 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» при визначенні суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції, закріплено подібний перелік, а саме: підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості й форм власності, їхні посадові та службові особи, а також громадяни, об'єднання громадян. Так само ч. 1 ст. 18 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» закріплює права об'єднань громадян, їхніх членів або уповноважених представників і окремих громадян, а ч. 2 ст. 18 – права

об'єднань громадян, фізичних і юридичних осіб у контексті участі громадськості в заходах щодо боротьби, запобігання і протидії корупції.

У 2016 році Україна почала реалізацію нової стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства за підтримки Координатора Проектів ОБСЄ в Україні. Останній також підтримав законопроект, що зобов'язує проводити публічні консультації стосовно важливих рішень, а також забезпечувати участь громадянського суспільства у наданні соціальних послуг, які фінансуються державою. Ці ініціативи реалізовувалися на засадах партнерства з Адміністрацією Президента, Секретаріатом Кабінету Міністрів України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, галузевими міністерствами, обласними органами влади.

Вітчизняні дослідники та громадські діячі приділяють увагу взаємодії держави та громадянського суспільства в контексті розвитку співпраці на різних напрямках і рівнях. Зокрема, «на сьогодні існує потреба в ефективному об'єднанні зусиль та запровадженні нових механізмів залучення громадськості до процесу створення стратегії розвитку держави, оскільки саме відсутність громадської участі та контролю за процесом вироблення політики є одним із найсуттєвіших недоліків українського суспільства» [4, с. 8-9].

О. Терещук у монографії «Адміністративно-правові засади громадського контролю за правоохоронною діяльністю в Україні: теорія і практика» зазначає, що «євроінтеграційні процеси, що на сьогодні мають місце в Україні, спрямовані на гармонізацію національного законодавства та приведення його до міжнародних норм та європейських стандартів. Але питання перегляду основних засад адміністративного права, які є застарілими й потребують усебічного вдосконалення, є ще актуальними. За сучасних умов лише громадський контроль може стати запорукою ефективної взаємодії інститутів громадянського суспільства та окремих громадян з органами держави» [14, с. 6-7]. Подібну позицію займають й інші відомі представники

правової науки (С.М. Алфьоров, М.Ю. Бездольний, В.Д. Гвоздецький, С.Ф. Денисюк, О.В. Джафарова, Ю.В. Ковбасюк, Ю.В. Кривицький, О.В. Ткаченко, В.Л. Федоренко, О.Х. Юлдашев та інші). Одно-стайно підтримується думка, що існування громадянського суспільства і правової держави є взаємно зумовленим. Громадянське суспільство зміцнює соціально-економічні засади правової держави, а остання створює можливості для розвитку громадянського суспільства. Вони визнаються як взаємозумовлені соціальні системи.

Але цієї констатації недостатньо для визначення структури механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією в Україні. У своїх дослідженнях вчені першою чергою звертають увагу на державно-правовий механізм протидії корупції, лише зачіпаючи питання взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством.

Тому сучасне розуміння механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією в Україні характеризується відсутністю єдності концептуальних підходів до його поняття, сутності та складових, їхньою фрагментарністю і непослідовністю. Загалом, це не сприяє як чіткому розумінню сутності механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством, у боротьбі з корупцією так і: встановленню логічної структури такого механізму та закономірностей функціонування його складових; виробленню оптимальних практичних рішень; формуванню науково обґрунтованих напрямів антикорупційної політики, характер якої безпо-

середньо зумовлюється сутністю та змістом базової діяльності органів державної влади і їхньої взаємодії з громадянським суспільством.

Висновки

Адміністративно-правовий механізм регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією в Україні слід розглядати крізь призму спеціальних теоретичних напрацювань щодо правового регулювання у цій сфері, і зокрема концепції зобов'язання.

Ефективна боротьба проти корупції в Україні, крім політичної волі, вимагає належного законодавчого забезпечення, формування дієвої системи державних органів, забезпечення належної координації формування та реалізації антикорупційної політики, превентивних заходів запобігання корупції, а також її подолання. Побудова такої інституційної системи повинна відповідати міжнародним стандартам (зокрема спеціальним конвенціям, а також рекомендаціям ГРЕКО та Стамбульського плану дій антикорупційної мережі ОЕСР) і передовій світовій практиці, враховувати особливості правової системи.

На підставі викладеного можна дійти висновку, що структура адміністративно-правового механізму правового регулювання і правозастосування при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією в Україні складається з таких елементів: а) норми адміністративного права; б) адміністративно-правові відносини; в) акти реалізації прав та обов'язків інститутів держави та організацій громадянського суспільства, що виражаються у втіленні принципів норм адміністративного права при взаємодії інститутів держави з громадянським суспільством у боротьбі з корупцією.

Література

1. Антикорупційна інфраструктура // Громадська організація Інститут прикладних гуманітарних досліджень. – 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.iahr.com.ua/files/works_docs/122.pdf
2. Бездольний М.Ю. Адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії корупції : Автореф. на дис. канд. юрид. наук. – 12.00.07. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2009. – 20 с.

3. Вандін Є. Правове регулювання антикорупційної діяльності в Україні / Є. Вандін // *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. – 2016. – №6. – С. 72-76.
4. Воронов І. Виклик «Левіафану»: еволюція і перспективи громадянського суспільства: Монографія. – К.: Генеза, 2007. – 400 с.
5. Завгородній В.А. Адміністративно-правове регулювання взаємодії органів внутрішніх справ та громадських організацій у протидії корупції : Автореф. дис. ...канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.А. Завгородній. – Дніпропетровськ, 2010. – 19 с.
6. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25 червня 1998 р. // Верховна Рада України. – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_015
7. Костенко О.М. Людський фактор у праві (дослідження з позиції соціального натуралізму) / О.М. Костенко // *Вісник Академії правових наук України*. – 2005. – №3. – С. 20-30.
8. Кресін О. Громадянське суспільство і держава: шлях до порозуміння і співпраці (з методологічного семінару) / О. Кресін // *Право України*. – 2004. – № 3. – С. 18-21.
9. Мінченко Р.М. Проблеми взаємодії державної влади і громадянського суспільства / Р.М. Мінченко // *Актуальні проблеми держави і права*. – 2006. – Вип. 29. – С. 195-202.
10. Кріммер Р. Потенціал застосування новітніх інформаційних технологій у посиленні антикорупційних журналістських розслідувань в Україні: Аналітична записка Українського інституту публічної політики / Роберт Кріммер, Ольга Львова, Юлій Селянко. – К.: Український інститут публічної політики; Таллінський технічний університет, 2015. – 34 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://static1.squarespace.com/static/547f3f62e4b0f0d437d8dba8/t/553514d9e4b07041cd97e445/1429542105710/ICT+anti-corruption+tools.pdf>
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення: Закон України від 07.04.2011 №3207-VI // *Відомості Верховної Ради України*. – 2011. – № 41. – Ст. 414.
12. Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 18 грудня 2003 р. №168 // Верховна Рада України. – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0155-04>
13. Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля : Закон України від липня 1999 р. № 832- XIV // *Відомості Верховної Ради України*. – 1999. – №34. – Ст. 296.
14. Терещук О.Д. Адміністративно-правові засади громадського контролю за правоохоронною діяльністю в Україні: теорія і практика : Монографія / О.Д. Терещук. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал»», 2016. – 460 с.
15. Тучак Р.М. Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією : Дис.... канд. юрид. наук. – 12.00.07. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2007. – 198 с.
16. Joint First and Second Evaluation Rounds. Evaluation report on Ukraine. Adopted by GRECO at its 32nd Session, Strasbourg 19-23 March 2007.– Strasbourg: GRECO, 2007. – 50 p. [Electronic source]. – Access link: [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval1-2\(2006\)2_Ukraine_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval1-2(2006)2_Ukraine_EN.pdf)